

KATALIKIŠKO UGDYMO SVARBA MOKINIO VERTYBIŲ FORMAVIMUI

Kun. dr. Gediminas Jankūnas, Krekenavos Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų parapija

Pranešimas Nacionalinės katalikiškųjų mokyklų asociacijos
ataskaitinėje rinkiminėje konferencijoje

Panevėžio Kazimiero Paltaroko gimnazija
2016 m. balandžio 22 d.

Penktojo Velykų sekmadienio evangelijoje girdime mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžius: „Iš to visi pažins, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite vieni kitus“ (Jn 13, 34). Iš ko pažįstamas Jėzaus sekėjas? Ar iš kryželio ant kaklo? Ar iš rožinio ant mašinos veidrodėlio? Ar penktadieniais nevalgomos mėsos?

Jėzus sako: „Iš to pažins – jei mylėsite vieni kitus.“

Ką reiškia būti kataliku / katalike, jei ne būti Jėzaus mokiniu ar mokine? Tad, kuomet kalbame apie katalikiškojo ugdymo svarbą, iš tiesų kalbame apie buvimą arba nebuvimą Jėzaus mokiniu, apie Jėzaus sekimą, apie mokinybę.

Savo pranešime aš turiu kalbėti apie katalikiškojo ugdymo svarbą mokinio vertybių formavimui. Tačiau leiskite ne pristatyti dar vieną projektą ar programą, bet kalbėti apie katalikiškumo perdavimą, arba tiksliau, asmenis, kurie užtikrina katalikiškumo sklaidą.

Akivaizdu, kad neužtenka mokyklai pasivadinti katalikiška, kad ji tokia ir būtų. Lygiai taip pat neužtenka kokiai nors programai ar projektui prikabinti žodį „katalikiškas“ ir jis toks taps. Mano giliu įsitikinimu, katalikiškumą bet kurioje institucijoje, bendruomenėje, aplinkoje ar programoje lemia katalikai, t. y. asmenys, kurie, tikrąja šio žodžio prasme, yra katalikai. Čia vėl galime klausti, ką reiškia būti kataliku? Neišvengiamai sugrįžtame prie to paties, nuo ko pradėjome: būti kataliku pirmiausia ir svarbiausia – būti Jėzaus mokiniu. Mokiniu, kurio gyvenimo būdo pamatinė laikysena yra mylėti kitus. Mylėti tokia meile, kokia Jėzus mylėjo savo mokinius.

Išoriniai ženklai: kryželiai, paveikslai, katalikiškos tradicijos ar papročiai dažnai gali būti tik dar viena pakuotė, kurios turinys nebūtinai atspindi tai, kas ant pakuotės užrašyta. Esu tikras, kad katalikiškumą darželiuose, mokyklose ir universitetuose užtikrina katalikai mokytojai, auklėtojai, administracijos darbuotojai. Jėzaus mokslas nėra perduodamas per kokias nors įmantrias programas. Jis perduodamas per žmogaus santykį su žmogumi, per asmeninę patirtį, pavyzdį. Tie, kuriuos mes ugdome, visada geba atpažinti skirtumą tarp to, ką mes sakome ir to, ką darome. Jeigu mūsų kalbos bus katalikiškos ir krikščioniškos, bet mūsų asmeninis gyvenimas, įsitikinimai ir vidiniai motyvai kitokie, tuomet katalikiškumo žinia praras savo patikimumą ir jėgą klausytojų, t. y. mūsų mokinių, protuose ir širdyse.

Vertybės neperduodamos tik deklaruojant ir stebint, jos perduodamos jas liudijant ir jomis grindžiant savo kasdienio gyvenimo sprendimus ir veiksmus. Buvo laikas mūsų istorijoje, kada mokytojas katalikas, turėjo slėpti savo tikruosius įsitikinimus ir vertybes ar bent jau viešai apie jas nekalbėti. Tačiau iš tos pačios istorijos žinome mokinius, kurie prisimena savo mokytojus ir sako: „Mes žinojome, kad Dievas ir tikėjimas jiems svarbu, nors jie niekada apie tai nekalbėjo.“ Atrodo, kad yra žinių perdavimo būdas, kuris nebūtinai yra išreikštas verbaline forma. Ir mes patys, ir tie, kuriuos mes ugdome ar bent jau stengiamės ugdyti, turi galimybę išgirsti, pažinti ir perprasti tam tikrą informaciją, kuri perduodama ne vien tik žodžiais.

Kiekvienas mokytojas gali pasakyti, kad mokiniai turi savybę „nuskanuoti“ mokytoją ir gana greitai nustatyti jo arba jos grynumą ir patikimumą. Jeigu prieš mokinį stovi mokytojas, kuris

pirmiausia, nepriklausomai nuo jo darbo, yra sąmoningai savo krikščionišką tikėjimą išgyvenantis asmuo, tai neišvengiamai atsispindės jo santykiuose su mokiniais. Juk krikščioniškasis tikėjimas formuoja tam tikrą požiūrį ir santykį su aplinka ir kitais žmonėmis. Krikščioniškasis požiūris – tai ne subjektyvių emocijų pasireiškimas, bet sąmoningas ir valingas įsipareigojimas savo gyvenimo laikysena atkartoti Jėzaus Kristaus gyvenimo laikyseną, kuri be išimties yra kvietimas mylėti pasiaukojančia ir gyvenimui atgimdančia bei nesuvaidinta meile. Mylintis žmogus kuria gyvenimą. Mylintis žmogus jį pripildo vilties, kilnių ir prasmingų tikslų ir kartu jėgos tuos tikslus pasiekti. Čia ką tik paminėjau be galo svarbų dalyką – pasirodo, krikščioniška meilė yra jėga, dvasios jėga, kuria apdovanojami tie, kurie nori gyventi ir mylėti kaip Jėzus.

Kuo šiandien dažnai skundžiasi mūsų mokytojai? Ar ne jėgų mylėti ir tinkamai atlikti savo darbą trūkumu? Vadinkime tai per dideliais darbo krūviais, mažais atlyginimais ir nemotyvuotais vaikais? Aš tai girdžiu, kaip meilės jėgos trūkumą. Kartu kviečiu iš naujo atsigręžti į šaltinį, kuris kiekvieną iš mūsų tos jėgos gali vėl ir vėl pripildyti. Nemanykime, kad Jėzaus meilės jėga – tai kokia naivi meilė, kurioje viskas visiems galima ir leidžiama, kurioje esi labiau pasyvus ir tykus stebėtojas, negu aktyvus ir tikslo siekiantis veikėjas. Jėzaus meilės jėga, krikščioniško tikėjimo teikiama jėga, pasižymi ir tam tikra išmintimi, kuri leidžia atskirti ir tinkamai įvertinti. Kas yra melas ar tiesa, blogis ar gėris, kas yra skriauda ar teisybė, kur reikia drausmės, o kur – gailestingumo. Nebijokime atverti savo širdžių Jo įgalinančiais ir perkeičiančiais meilės jėgais.

Sugrįžtant prie šio pranešimo temos – krikščioniškojo ugdymo svarba mokinio vertybių ugdymo formavimui – viliosiu, kad man pavyko keliais žodžiais pakviesti jus permąstyti, kas iš tiesų ir kieno katalikiška laikysena labiausiai daro įtaką ir perduoda krikščioniškąsias vertybes mūsų mokiniams. Be abejonės, pirmiausia tai turėtų būti mūsų mokinių tėvai ir jų šeimų artimieji, bet jeigu mokykloje jie sutinka suaugusiuosius, kurių krikščioniškoji vidinė laikysena ir nuostatos paantrina tą krikščioniškumą, kurį patiria šeimoje, jis be abejonės tik dar labiau sustiprėja mokinių sąmonėje ir pasaulėžiūroje. Kitu atveju, kai tokio krikščioniško ugdymo šeimoje nėra ir su juo susiduriama tik mokykloje, per krikščionio mokytojo sąmoningą ir dosnią laikyseną mokinys gauna progą pasirinkti alternatyvų gyvenimo požiūrį ir kritišką žvilgsnį, kuris pranoksta pasaulėžiūrą, gaunamą savo šeimos aplinkoje. Ir vienu, ir kitu atveju Jėzaus meilės žinia yra skelbiama, o tai labai svarbu, kadangi toje žinioje yra mus mylinčio Dievo jėga, dovanojanti gyvenimą ir jo pilnatvę, tikruosius šio gyvenimo tikslus ir prasmę.

Labai norėčiau ir linkėčiau, kad katalikišku ugdymu mūsų katalikiškose mokyklose, darželiuose užsiimtų katalikai – tikros krikščioniškos meilės kupini mokytojai, auklėtojai ir administracijos darbuotojai. Kviečiu jus visus, čia susirinkusius, tokiais būti, nes iš to pažins, kad esame Jėzaus mokiniai, jei mylėsime vieni kitus.

Ačiū.